

MANYE XVII.

**KOMMUNIKÁCIÓ
AZ INFORMÁCIÓS TECHNOLÓGIA
KORSZAKÁBAN**

Lektorok:

Drescher J. Attila
Fóris Ágota
Heltai Pál
Hidasi Judit
Klaudy Kinga
Koltay Tibor
Kovács Judit
Kurtán Zsuzsa
Majorosi Anna
Medve Anna
Nádor Orsolya
Répási Györgyné
Stephanides Éva
Székely Gábor
Szöllősy Sebestyén András

Fejzetszerkesztők:

Angeli Zsuzsanna
Balogh Péter
Dér Csilla Ilona
Horváth Judit
Horváti Éva
Kiszely Zoltán
Majorosi Anna
Mátóné Szabó Csilla
Sárdi Csilla
Stephanides Éva
Török Rózsa Mária
Vándor Judit

Szerkesztő:

Sárdi Csilla

A szerkesztő munkatársa:

Verebes Renáta

Szervezők:

Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete (MANYE)
és a Kodolányi János Főiskola

Támogatók:

Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete (MANYE)
Siófok Város Önkormányzata
Tinta Könyvkiadó

MANYE XVII.

**KOMMUNIKÁCIÓ
AZ INFORMÁCIÓS TECHNOLÓGIA
KORSZAKÁBAN**

XVII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus
Siófok, 2007. április 19-21.

MANYE, Vol. 4

Szerkesztő:
Sárdi Csilla

MANYE – KODOLÁNYI JÁNOS FŐISKOLA
Pécs – Székesfehérvár
2008

Copyright © 2008, MANYE

ISBN: 978-963-06-4512-6

ISSN: 1786-545X

Kiadó:

MANYE – Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete
Pécsi Tudományegyetem, Pécs, Ifjúság u. 6. 7624 Hungary
Telefon/fax: +36 72 503-600, <http://www.kjf.hu/manye>

Kodolányi János Főiskola
8000 Székesfehérvár, Fürdő u. 1.
Telefon: +36 22 543-400 <http://www.kjf.hu>

Borítóterv:

Dobó Borbála

Könyvterv és tördelés:

Quadrat '64

Nyomdai munkák:

Alto Nyomda Kft., Székesfehérvár

Felelős vezetők:

Molnár Tamás és Vass Tibor

TARTALOM

I. RÉSZ

Előszó	11
Plenáris ülések.....	13
A nyelvpedagógiai tudás jellege.....	14
<i>(Bárdos Jenő)</i>	
Country Branding Hungary	33
<i>(Hidasi Judit)</i>	
Tizenöt tézis a fordítástudományról	41
<i>(Klaudy Kinga)</i>	
I. Az elektronikus média, a nyomtatott média és a nyelvhasználat, nyelvészet és informatika, internet az idegennyelv-oktatásban	51
Europodians – magyar mint idegennyelv-tanulás mobil eszközökön I.: Oktatástechnológia	52
<i>(Dóla Mónika)</i>	
Olvasás az interneten.....	59
<i>(Hajdicsné Varga Katalin)</i>	
Europodians – magyar mint idegennyelv-tanulás mobil eszközökön II. Mobiltechnológia.....	66
<i>(Kult Katalin)</i>	
A lánclevelek stratégiái.....	72
<i>(Schirm Anita)</i>	
II. Interkulturális kommunikáció és EU-nyelvhasználat.....	79
Interkulturalizáció többnyelvű tanulócsoportokban	80
<i>(Sárvári Judit)</i>	
III. Nyelvpolitika: regionális nyelvek, közvetítő nyelvek, nyelvtervezés, nyelvijogok	87
Egy hagyományos Mikulás és modern krampuszai: új távlatok az európai nyelvpolitikában	88
<i>(Hortobágyi Ildikó)</i>	
IV. Fordítástudomány	93
A stilisztikai alakzatok fordítási kérdései (Ady Endre oroszul)	94
<i>(Cs. Jónás Erzsébet)</i>	
Kollokációk a szakfordításban	101
<i>(Heltai Pál)</i>	
Beágyazott nyelvi elemek a forrásnyelvi szövegben – Kihívás a szinkrontolmács számára?.....	111
<i>(Kusztor Mónika)</i>	
A fordítói kompetencia fogalma.....	118
<i>(Lesznyák Márta)</i>	
Fordítás a feminizmus korában	125
<i>(Simigné Fenyő Sarolta)</i>	

	Fever Pitch. Megjegyzések egy futball-könyv magyar fordításáról.....	131
	<i>(Vermes Albert)</i>	
V.	Alkalmazott szövegnyelvészet, stilisztika	137
	Szintaktikai és koreferenciális összefüggések költői szövegekben.....	138
	<i>(B. Fejes Katalin)</i>	
	Név és stílusérték kapcsolata Lázár Ervin gyermekirodalmi alkotásainak tulajdonneveiben.....	143
	<i>(G. Papp Katalin)</i>	
	Tipográfia és kommunikáció	149
	<i>(Kis Ádám)</i>	
VI.	Kontrasztív nyelvészet.....	157
	A kezdet és vég nyelvi kifejezése a magyar és az orosz nyelvben	158
	<i>(Laczik Mária)</i>	
	Jelzős szerkezetek kontrasztív vizsgálata.....	164
	<i>(Stephanides Éva)</i>	
VII.	Lexikológia és lexikográfia, terminológia.....	171
	Terminusok jelentésmegadása magyar szótárakban	172
	<i>(Fóris Ágota – B. Papp Eszter – Bérces Emese – Czékmán Orsolya – Tamás Dóra)</i>	
	Fejezetek a frankofon lexikográfia történetéből	177
	<i>(Oszetzky Éva)</i>	
VIII.	Alkalmazott szociolingvisztika, két- és többnyelvűség;	
	a magyar nyelv változatai	183
	A politikai interjú gender-nyelvészeti megközelítése.....	184
	<i>(Eklics Kata)</i>	
	A nyelvi revitalizáció előzményei és kezdetei.....	192
	<i>(Gál Noémi)</i>	
IX.	Nyelvelsajátítás és nyelvi nevelés, alkalmazott nyelvészet	
	az anyanyelvi nevelésben; nyelvművelés	199
	A csángó nyelvjárás és a magyar nyelv érintkezése Moldvában.....	200
	<i>(Hoppa Enikő)</i>	
	Új típusú információk és információ-átadás az anyanyelvi nevelésben (Alkalmazott nyelvészet az anyanyelvi nevelésben).....	206
	<i>(Medve Anna, Szabó Veronika)</i>	
X.	Az idegen nyelvek oktatása, nyelvpedagógia: tanulási- és tanítási stratégiák, curriculum-fejlesztés, minőségbiztosítás és teljesítménymérés	213
	Felkészítés az idegen nyelvi közvetítés vizsgafeladatra (Egy longitudinális vizsgálat tanulságai).....	214
	<i>(Dévény Ágnes)</i>	
	Produktív szókinccs és szövegalkotás: Felmérés angol szakos egyetemisták körében	222
	<i>(Doró Katalin)</i>	

Investigating the response validity of the Hungarian language learning aptitude test (MENYÉT) with think-aloud protocol	228
<i>(Hild Gabriella)</i>	
A szociolingvisztikai nyelvi kompetencia és a koreai nyelv	234
<i>(Osváth Gábor)</i>	
XI. A magyar, mint idegen nyelv határon innen, határon túl	239
Lexikai „útjelzők” a magyar szórendi szabályok alkalmazásában (Szórendi ismeretek tanítása külföldieknek)	240
<i>(Aradi András)</i>	
Az anyanyelvi nevelés módszereinek alkalmazása a kisiskoláskori MINY oktatásban.....	247
<i>(Schmidt Ildikó)</i>	
XII. Szaknyelvi kommunikáció	253
A felszólító performatív beszédaktusok szerepe a tárgyalótermi diskurzusban.....	254
<i>(Dobos Csilla)</i>	
Szaknyelvi kompetenciák: EU elvárások és hazai helyzetkép	263
<i>(Kurtán Zsuzsa – Silye Magdolna)</i>	
A deskriptív szemléletű szaknyelvkutatás jelentősége napjainkban.....	270
<i>(Warta Vilmos)</i>	
Kerekasztal	275
A könyv és a könyvtár jövője	276
<i>(Koltay Tibor – Tóth Máté)</i>	
A tartalomalapú nyelvvoktatás aktuális kérdései	281
<i>(Sárdi Csilla)</i>	
NÉVMUTATÓ.....	289

II. RÉSZ: CD

I. Az elektronikus média, a nyomtatott média és a nyelvhasználat, nyelvészet és informatika, internet az idegennyelv-oktatásban	293
Tanári kompetenciák fejlesztésének pozicionálása e-learning keretében megvalósuló számítógéppel támogatott nyelvvoktatásban	294
<i>(Angeli Zsuzsanna)</i>	
Web-based business English and German	305
<i>(Ildikó Némethová – Zoltán Bodnár)</i>	
Szédületes fejlődés vagy egy újabb módszertani mítosz? Dilemmák az e-learning körül	309
<i>(Tolnai Lászlóné)</i>	
II. Interkulturális kommunikáció és EU-nyelvhasználat	317
Improving the Intercultural Experience of Erasmus Students.....	318
<i>(Hajdú Zita – Troy B. Wiwczarowski)</i>	
Kulturális félreértések elkerülésének lehetőségei az idegen nyelvi órákon	324
<i>(Török Rózsa Mária)</i>	

III. Nyelvpolitika: regionális nyelvek, közvetítő nyelvek, nyelvtervezés, nyelvi jogok	331
Konceptuális váltás szükségessége a nyelvhasználat kontrolljáról való gondolkodásban	332
<i>(Borbás Gabriella Dóra)</i>	
A szorongás kommunikációja szaknyelvi keretekben	343
<i>(Sélleyné Gyuró Monika)</i>	
IV. Fordítástudomány	349
Németh László fordításelméleti írásai	350
<i>(Ajtay-Horváth Magda)</i>	
Egyéni és páros fordítói stratégiák a lexikai kohézió tükrében	357
<i>(Bakti Mária – Lesznyák Márta – Zsembery Eszter)</i>	
Hogyan nevezzelek? Földrajzi nevek fordítása/tolmácsolása	365
<i>(Barabás László)</i>	
Szabó Magda Ajtó című Femina-díjas regényének francia fordításáról.....	372
<i>(Élthes Ágnes)</i>	
The pitfalls of translating legal documents	380
<i>(Horváth Judit)</i>	
Honosítás és idegenítés az informatikai terminológiában	395
<i>(Kis Balázs – Sermann Eszter)</i>	
Hiperszöveg és fordítás	400
<i>(Kovácsné Dudás Andrea)</i>	
A fordítás, mint ismeretterjesztés: A Kincses-sziget két magyar fordításáról.....	407
<i>(Mártonyi Éva)</i>	
Louisa May Alcott Little Women című művének öt magyar fordítása	413
<i>(Papp Andrea)</i>	
Nyelv, megismerés, interakció és kultúra: Pöchhacker tolmácsolási memetikája	419
<i>(Somos Edit Csilla)</i>	
A blended learning lehetőségei és határai a fordítóképzésben	425
<i>(Szondy Katalin)</i>	
A szinkrontolmácsolás beszédmegértési és beszédlétrehozási komponense	430
<i>(Tóth Andrea)</i>	
Blattolt szövegek kiválasztása, előkészítése és értékelése	437
<i>(Veresné Valentinyi Klára)</i>	
V. Alkalmazott szövegnyelvészet, stilisztika	443
Diskurzusjelölők az internetes nyelvhasználatban	444
<i>(Dér Csilla Ilona)</i>	
VI. Kontrasztív nyelvészet	451
Kontrasztív elemzés a metaforák használatáról az angol, magyar és német üzleti nyelvben	452
<i>(Kovács Éva)</i>	

A nazális mássalhangzók viselkedése a különböző nyelvekben	458
<i>(Zábrádi Orsolya)</i>	
VII. Lexikológia és lexikográfia, terminológia.....	465
A matematika-tankönyvek német nyelvű fordításainak terminológiai problémái	466
<i>(Czékmán Orsolya)</i>	
A német melléknévi valencia korpuszalapú vizsgálata	472
<i>(Gaál Zsuzsanna)</i>	
Az orosz terminuskutatásról a szakirodalom tükrében.....	478
<i>(Kovács Ilona Julianna)</i>	
„Scoops dans la presse people”: Anglicizmusok a mai francia sajtónyelvben.....	485
<i>(Őrsi Tibor)</i>	
Francia–magyar, magyar–francia szótárak a kommunikáció szolgálatában	491
<i>(Vitányi Borbála)</i>	
Kicsinyítő képzők morfológiai vizsgálata az Erdélyi magyar szótörténeti tár adatai alapján	498
<i>(Zsemlyei Borbála)</i>	
VIII. Alkalmazott szociolingvisztika, két- és többnyelvűség; a magyar nyelv változatai	505
Az iwiw szociolingvisztikai vizsgálata: a rövidítések tipologizálása, dzsenderrel, korról való összefüggéseinek bemutatása	506
<i>(Juhász Valéria)</i>	
Genderbilder in der Werbung. Eine historische Analyse der Markenslogans	513
<i>(Kegyessné Szekeres Erika)</i>	
A kódkeverés és kódváltás különböző funkcióinak vizsgálata két kétnyelvű család életében	519
<i>(Lanteri Edina)</i>	
Fachwortaustausch in den mundartlichen Handwerk-Fachwortschätzen (Werischwar/Pilisvörösvár)	525
<i>(Müller Márta)</i>	
IX. Nyelvelsajátítás és nyelvi nevelés, alkalmazott nyelvészet az anyanyelvi nevelésben; nyelvművelés	531
Anyanyelvi oktatási és nevelési feladatok a felsőoktatásban	532
<i>(Sturcz Zoltán)</i>	
Táguló világ – zsugorodó mesék. Klasszikusok a minimál jegyében	539
<i>(Wallendums Tünde)</i>	
X. Az idegen nyelvek oktatása, nyelvpedagógia: tanulási- és tanítási stratégiák, curriculum-fejlesztés, minőségbiztosítás és teljesítménymérés	545
A helyzetmondatokról a nyelvtanár szemszögéből	546
<i>(Balogh Katalin)</i>	

A CMLF vizsgákra való felkészítés a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen	552
<i>(Forgácsné dr. Göttler Viktória)</i>	
Unintended humor in the classroom: samples and observations.....	558
<i>(Giampaolo Poletto)</i>	
A német nyelv helye a XIX. századi magyarországi katonai célú nyelvoktatásban	564
<i>(Kiss Kálmán)</i>	
Interaction in the young learners' language classroom	570
<i>(Magocsa László)</i>	
Teachers' and students' perceptions of and beliefs about motivational strategies in the EFL classroom.....	575
<i>(Mezei Gabriella)</i>	
Igen, magántanárhoz járok... ..	581
<i>(Szilágyi Anikó – Szőke Andrea)</i>	
Implementation of intercultural and globalization dimensions into English language teaching	586
<i>(Viera Bocková, Tatiana Hrivíková)</i>	
XI. A magyar, mint idegen nyelv határon innen, határon túl	595
Barangolások a szórend útvesztőiben.....	596
<i>(Nagyházi Bernadette)</i>	
XII. Szaknyelvi kommunikáció	605
Az EU hatása az agrárszaknyelvre	606
<i>(Andrássy Géza)</i>	
Az idegen nyelvű szaknyelvi képzés tartalma a gazdasági felsőoktatásban használt nyelvkönyvek tükrében	612
<i>(Biróné Udvari Katalin)</i>	
Az internetes informatikai szaknyelvhasználat sajátosságai	618
<i>(Juhász Kálmán Attila)</i>	
Pszichoszomatikus beszélgetés a szülészet-nőgyógyászatban	625
<i>(Koppán Ágnes)</i>	
Orvostudományi közlemények etnometodológiai elemzése	631
<i>(Rébék-Nagy Gábor)</i>	
Az idegen nyelvi záróvizsgáktól a szaknyelvi kommunikációig.....	636
<i>(Répási Györgyné)</i>	
A térképi nyelv stílusváltozásai: a verbális elemek stílusát befolyásoló tényezők.....	645
<i>(Tokaji Ildikó)</i>	
Francia szaknyelvoktatás a Bologna-rendszerű képzésben	651
<i>(Vágási Margit)</i>	

AZ IWIW SZOCIOLINGVISZTIKAI VIZSGÁLATA: A RÖVIDÍTÉSEK TIPOLOGIZÁLÁSA, DZSENDERREL, KORRAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEINEK BEMUTATÁSA

Juhász Valéria

1. RÖVIDÍTÉSEK A SZÁMÍTÓGÉPES KOMMUNIKÁCIÓBAN

A rövidítések az írásbeli kommunikáció megszületésével egyidőben keletkeztek. Napjainkban különösen fontossá, a számítógépes kommunikáció természetes részévé kezdenek válni. A minél gyorsabb és hatékonyabb írásbeli kommunikációhoz többnyire két módszert használunk: az egyik a rövidítések különböző fajtái, a másik a szövegek helyettesítése képekkel, ikonokkal (illetve ezek variációit) (Randall 2002). A modern technikai eszközök adta lehetőségek és az azonnali ottlevés, reakció vágya mind sűrűbben hívja elő ennek alkalmazását, és mozgósítja a kreatív elmét ezek létrehozására úgy, hogy az a befogadó számára is értelmezhető legyen. A rövidítések egyszerűsítik a folyamat technikai jellegét és lecsökkentik produktívási és az észlelési időt is, különösen akkor, ha jól ismert a jel. Magát a feldolgozást, az olvasás folyamatát ugyan nem rövidítik le, de a rövidítés ismertségétől függően ez is gyorsabb vagy lassabb lehet.

Egy-egy rövidítés bevezetése és alkalmazhatósága függ a jel gazdaságosságától, érthetőségétől, valamint a társadalom vagy adott közösség általi elfogadottságától és elterjedtségétől is. Az interneten található rövidítések az eddigieknél sokkal gyorsabban terjednek, hiszen egyszerre több emberhez jutnak el, mint például az sms-beli üzenetekben található egyszerűsítések, amelyeket többnyire egy személy kap meg egy időben. Sok rövidítésről feltételezhetjük, hogy a telefon billentyűzetnek sajátosságaiból adódóan született meg és terjedt el. Mivel az sms-küldés karakterszámában korlátozott, így e technikai eszköz alkalmazásánál az írott szövegekben feltűnően magas a rövidítések és az egybeírások száma is (Érsok 2004). Döring (2002) az sms rövidítéseknek három funkcióját különíti el: az ökonomikust (ugyanazért az összegért nagyobb tartalmat fejezünk ki), az identitásfunkciót (a nem normatív rövidítések csoporthoztartozást fejeznek ki) és az interpretációs funkciót (keves rövidítés távolságtartást, sok rövidítés intimitást fejez ki). Érsok (2002) szerint

a számítógépes kommunikációban (computer mediated communication = CMC) található rövidítések többnyire nem az érvényben lévő nyelvi normát követik, hanem egyéni nyelvi kreativitást is tükröznek, amelyet az ircelők (IRC = Internet Relay Chat) is alkalmaznak. Véleményünk szerint az interneten használt rövidítések három forrásból származnak: 1. a konvencionális, szótárainkban is megtalálható rövidítések (stb., kb.), 2. az élőbeszédből származó kiejtésbeli rövidítések írásbeli rögzítése (tom a tudom helyett), 3. az új, interneten, sms-ben kialakult formák (vok, a tom mintájára születhetett), illetve ezek közti átmenetet is találhatunk¹. Hård af Segerstad (2002) a CMC nyelvi jellemzőit és a mód szerinti összehasonlításokat az alábbi táblázatban foglalta össze:

1. táblázat: A számítógépes kommunikáció formáinak összehasonlítása a nyelvi jellemzők szerint (Hård af Segerstad 2002)

Kategóriák	Jellemzők	A CMC módja			
		Ímél	Cset	IM*	SMS
I. Tér, betűnagyság, központozás és betűzés					
I. Tér	a. A szóköz kihagyása a szavak közt	-	+	+	+
	b. Központozás elhagyása	+	+	-	+
	c. Nem konvencionális központozás	+	+	+	+
II. Betűnagyság					
	a. Minden kisbetű	+	+	+	+
	b. Minden nagybetű	-	+	+	+
	c. Az előbbieket vegyesen	-	+	+	+
III. Helyesírás és központozás					
	a. Nem konvencionális, beszédet tükröző írásmód	+	+	+	+
	b. Gépelési hibák, helytelen szótaglálás	+	+	+	+
	c. Betűismétlések	-	+	+	+
	d. Szóismétlések	-	+	+	+
	e. Mássalhangzótorlódásos írás	-	-	-	+
	f. Összetett szavak különírása	+	+	+	+
2. Nyelvtani jellemzők					
I. Redukált mondatok					
	a. Alanyi névmások	+	+	+	+

¹ A www.rovidites.hu honlapon az internettel kapcsolatban több száz rövidítést találunk négy csoportba rendezve: honlap, mail, chat, egyéb.

Kategóriák	Jellemzők	A CMC módja			
		Ímél	Cset	IM*	SMS
	b. Igei frazémák	+	+	+	+
	c. Prepozíciók vagy birtokos névmások	+	+	-	+
II. Szórend	d. Hosszabb szavak rövidekre cserélése	-	-	-	+
3. Jeltípusok	a. Angolból átvett minták követése (szórend, prepozíciók)	-	+	-	-
I. Karakterkészlet	a. Emotikonok	+	+	+	+
	b. Csillagok	-	+	+	+
	c. Szóhelyettesítő szimbólumok	+	+	+	+
	d. A címzett megszólítása	-	+	+	-
4. Lexikai jellemzők és rövidítések					
I. Lexikai jellemzők	a. Köznyelvi szókészlet (dialektusok, töltelékszavak)	+	+	+	+
	b. Kódváltások	-	+	+	+
	c. Egyéni, beszélt nyelvből átvett kommunikációs jellemzők	-	+	+	+
II. Rövidítések	a. Konvencionális rövidítések	+	+	+	+
	b. Nem konvencionális rövidítések	+	+	+	+

IM* = Instant Message, mint a skype, MSN

Hård af Segerstad (2002) úgy véli, hogy a nyelvi megformálást befolyásolja a szinkronitás foka, az üzenetváltások elküldésének időhöz kötöttsége, maga a körülmény, ahol az üzenet megszületik, a téma, a kommunikálók közti viszonyt és az interakciók célja.

2. A KUTATÁS

A rövidítésekre irányuló vizsgálatainkat az iwiw adatlapjain található monologikus (aszinkron), bemutatkozó szövegek vizsgálatán végeztük. A számítógépes kommunikáció kutatásának nehézsége a szociolingvisták számára, hogy kevés megbízható szociológiai adat található a nyelvi adatokhoz. Az iwiw profiljai nagy megbízhatósággal tartalmazzák az adatközlők nemét, korát, végzettségét, lakhelyét stb., ami lehetőséget teremt szociolingvisztikai elemzésekre is. Kvótás mintavételi eljárással

1000 szegedi 14-40 éves adatközlőt vontunk be a vizsgálatba. A mintavételt 2006 áprilisában végeztük, mikor Szegedre 24000 bejelentkezettét találtunk. A korpusz nembeli megoszlása szerint 488 férfi és 512 női adatközlő írásait elemeztem. Az 512 nóból 214 fő 14-25 éves közötti, 298 adatközlő 26-40 év közötti, a 488 férfiból 202 fő 14-25 év közötti, és 286 26-40 év közötti. A MaxQDA szövegelemző szoftver segítségével kvalitatív és kvantitatív tartalomelemzést végeztünk.

Adatlapjaink olvasása közben megfigyeltük, hogy e formálisnak mondható felületen a sok informális eredményező jelenségek egyike a rövidítések viszonylagosan nagy száma. Előzetes tapasztalatinkból azt feltételeztük, hogy a fiatalok (25 év alattiak) többet fognak rövidíteni, mint a náluk idősebbek, mert ez játékoságukat, fiatalságukat, lazaságukat jeleníti meg. Azt is megfogalmazzuk hipotézisként, hogy a fiúk több esetben fognak rövidítést használni, mint a lányok, mert a nőket sztereotípiák tekintik, a sztereotípiák szerint ők a precízebbek, míg a férfiak lezserebbek, illetve több kutatás és a sztereotípiák szerint a férfiak innovatívabbak, mint a nők.

Az eredmények ismertetése előtt egy részletet kiemelek az adatlapokból, melyek a rövidítések szélsőséges alkalmazását mutatják az adatközlőnél.

Női adatközlő, 14 éves:

„nah xal sokan monják h bewállalós wook de xtem meg nem!!imádok élni és mindenben benne lenni!!a halálosan szerelmes öngyilkos jelölteket kerülöm mexiről de fel szeretném híwni az ő figyelmüket is h kerüljenek engem!!yobban texik!!jha és a legjobb bnöm!!csak őbenne bízik meg!!de tölleg még soha nem woltam senkiwel ennyire őxinte !!ő a másik felem!!pf tömörkény spec németen nyomom towább a szenwedés műwészetét!!”

A fenti példából látszik, hogy e kommunikációs forma újdonságait leginkább a fiatalok élvezik és használják szívesen.

3. KVANTITATÍV, STATISZTIKAI EREDMÉNYEK

A kódolás során több döntési helyzetet kellett megoldanunk. Az egyik fő kérdés az volt, hogy a számokat rövidítésnek vegyük-e, ha számmal írták vagy sem. Mivel az egy számnevet a szövegben gyakran írták 1-nek, ami időspórolóbb, mintha betűvel írták volna ki, ezért rövidítésnek vettük. Minden számnál így jártunk el, akkor is, ha nem szó része volt, mint például a mind1 (mindegy) esetében. Amikor a számokkal együtt kódoltuk, akkor a férfiaknál 905 esetet találtunk, a nőknél pedig 756-ot. Látható, hogy a férfiakra jellemzőbb a rövidítés, mint a nőkre. A 905 esetet 327 férfi írta (a férfiak 67%-a használt rövidítést), ebből 150 fő 14 és 25 év közötti 495 előfordulással, 177 adatközlő 26 és 40 év közötti, 410 esettel. A 150 férfi a 14 és 25 év közötti adatközlők (202 fő) 74 %-a, a 177 férfi a 26-40 éves korosztály (286) 61%-a. Látszik, hogy korpuszunkban valamivel több fiatal használ rövidítést írásában. Az összes rövidítést használó férfi közül az egy főre jutó rövidítés 2,76, a fiatalabb korosztályra eső 3,3, a 26-40 évesekre eső 2,31. Ebből is látszik, hogy a fi-

atal férfiak tendenciájában többen használnak rövidítéseket és gyakrabban is, mint az idősebbek.

A nőknél a 756 esetet 309 adatközlőnél, az adatközlők 60 %-ánál találtuk meg. Ebből 145 fő 14 és 25 év közötti adatközlő 419 előfordulással, és 164 fő 26 és 40 éves közötti 337 előfordulással oszlik meg. A 145 nő a 14 és 25 év közötti adatközlők (214) 67,7 %-a, a 164 fő a 25 és 40 éves korosztály (298 fő) 55 %-a. Az összes rövidítést használó nő közül az egy főre jutó eset 2,44, a fiatalabb korosztályra jutó átlagos előfordulás 2,88, a másik generáció egy tagjára jutó előfordulás 2,05. Eredményeinket az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

2. táblázat: A rövidítések nemenkénti megoszlása

Rövidítést használó	férfi	nő
Adatközlők száma (fő)	327	309
Előfordulások száma (db)	905	756
Az egy főre jutó rövidítések (db)	2,76	2,44
14-25 éves adatközlők (fő)	150	145
26-40 éves adatközlők (fő)	177	164
14-25 évesek egy főre jutó rövidítése (db)	3,3	2,88
26-40 évesek egy főre jutó rövidítése (db)	2,37	2,05

A táblázatból látható, hogy az összes férfi és nő közül a férfiak használtak többen több rövidítést. Mind a férfiaknál, mind a nőknél a fiatalabbak közül többen, több rövidítést használtak. A férfiak közül a fiatalabbak valamivel nagyobb arányban írtak rövidített formát, mint a fiatalabb nők. A kódolásnak e szakaszában a férfiak és a nők között a független kétmintás T-próbával szignifikáns különbséget találtunk a 0,05-ös valószínűségi szinten. A fiatalok és a 26-40 éves korosztály esetében a T-próbás vizsgálatban az eltérés ismét szignifikánsnak bizonyult a 0,01-es valószínűségi szinten. Ennek alapján elmondható, hogy a fiatalok (25 év alattiak) és a férfiak szignifikánsan többet rövidítenek.

Lekódoltuk a szöveget úgyis, hogy kihagytuk azokat a számokat a kódolásból, amelyek nem szó részeként szerepeltek (pl.: lébként, mind2). A férfiaknál így 723 esetet találtunk, a nőknél 565. Látható, hogy tendenciájában ugyanazt az eredményt kaptuk, mint előbb. A szignifikanciavizsgálat szerint azonban a kornál megmaradt a 0,01-es szignifikanciánk, viszont a nemet illetően azt az eredményt kaptuk, hogy a rövidítéseket illetően a férfiak a 0,01-es valószínűségi szinten szignifikánsan többet rövidítenek, mint a nők. Az összes adatközlőre vonatkozóan szövegeinkben a férfiak átlagosan 1,5, a nők 1,1 rövidítést használnak, a fiatalok 1,8-at az idősebbek 0,9-et. A többszemponútú varianciaanalízis azonban nem mutatott ki összefüggést a nem és a kor között.

4. KVALITATÍV ELEMZÉS

A kvalitatív vizsgálat szerint kétféle tipológiát állítottunk fel: az elsőt az alapján, hogy milyen eredetűek a rövidítések: konvencionálisak, kiejtésbeli rövidítések írásbeli rögzítése-e a forma, vagy a modern kommunikációs technológiák alakíthatóak ki, illetve növelték meg elterjedtségüket és végül az átmeneti kategóriák. A következő tipologizálást pedig a rövidítési módszerek alapján végeztük.

3. táblázat: Az iwiwen használt rövidítések forrása

A rövidítések eredet szerint	Példák
Konvencionális	SZTE, kb., ua., ui., vmi, gyés, évf., Bp., kft., zrt., kg, cm, sztg, h, db, PR, ill., ea., Mo., sci-fi, pl, k.h.t., tv, stb.
Beszédben rövidült forma	asszem, gimi, lécci, net, bicaj, foci, kori, biosz, matek, sajna, kon-di, teki, ovi, csoki, pasi, sulí, izgi, kiló, tanci, tünci-bünci, gép
Modern technológiák motíválta	sztem, xtem, tok, tom, vok, vaok, wok, wook, szal, fexik, mind1, lébként, +beszél, szgép, számítógép, 1000-rel, &
Átmeneti kategória	mien, oan, naon, mér, müxik, /, tulképp, tévé, addikt, hávécsé, kábé, 17én

4. táblázat: Az adatlapon használt rövidítések csoportosítása a rövidítési eljárás szerint

A rövidítési eljárás alapján	Példák
Mozaikszók	OTP, kft, FIDESZ, EU, FTC, SZOTE, gyés, irc, msn
Szóösszevonások	belker, külker
Szórövidítés, szócsonkítás	osz. vez., ált.isk., gép, net, per pill, üdv, bá, eszközköz
Összetett szók kezdőbetűi	kg, cm, ua, szki, kb, eü., vb, tv, htb
Szórövidítés+képző	csoki, teki, tali, tánci, moci, tanci, tesó, Kecson, köszike
Szóeleji betű(k) (+ szóvégződés)	vmi, sztem, vok, vaok, tok, tom, szal, , bnő, pl, ld, db
X a ksz, gsz, ssz, sz helyett	müxik, fexik, soxor, mexe, igyexem, xaros, vixont,
Tsz, gysz, dsz = cc, sz = c	lécci, teccik, eccerü, szerecc, láccana, tucc, ceret
„Ku” = q	qrvák, energiqs,
Betű és szám kombináció	Mind1, mind2, 1000-rel, lébként, 1mást, 4ever
Betű(k) kihagyása	mien, oan, hüéséget, ienkor, naon, mért, mer, dógozom,
Matematikai és logikai jelek: +, /	+beszél, tanítok+tolmácsolok, smink/stílus
& karakter az és helyett	„lenni & szekálni”
Egyéb/átmeneti kategória	wok, wook, ua, sztg, Szfvár, stb, asszem, XTR, nemtom, 17én, xtem, xal, uccsó, bazze, vazze, éccó, mittómén, bike,thx, köbő, zenejácik, télleg, wixont

5. ÖSSZEGZÉS

Az iwiw adatlapján megvizsgáltuk a rövidítések előfordulásának nembeli és korbeli összefüggéseit. Hipotézisként megfogalmaztuk, hogy a fiatalok és a férfiak

több rövidítést használnak a számítógépes kommunikáció során, mint a nők, illetve a 26-40 éves korosztályunk. Az adatlap sajátosságai miatt elemzésünkben kivettük a végzettségre vonatkozó rész kódolását, mert ez nem spontán nyelvhasználat bemutatását eredményezte, hanem a kutatás szempontjából előhívta a rövidítések alkalmazását. Ezután kétszer kódoltuk még a korpuszt: az egyiket számokkal, a másikat azon számok nélkül, amelyek nem voltak szó részei. Mindegyik kódolásunknál a T-próbás vizsgálat szignifikánsnak mutatta a 0,01-es valószínűségi szinten, hogy a fiatalabb korosztály (14-25 évesek) többet rövidít, mint a 26-40 éves korosztályunk. A nembeli vizsgálat azt mutatta, hogy mikor az összes számot rövidítésnek kódoltuk, a férfiak a 0,05-ös valószínűségi szinten a T-próbával szignifikánsan többet rövidítettek, mint a nők, a második, szám nélküli kódolásunk során, ez a 0,01-es valószínűségi szintre emelkedett. Eredményünk szerint tehát a számítógépes kommunikáció során az iwiw adatlapján a Szegedre bejelentkezett adatközlők közül a fiatalabbak és a férfiak több rövidítést használnak szövegeikben, mint a 26-40 éves korosztály, illetve a nők.

IRODALOM

- Döring, N. 2002. Kurzm. wird gesendet – Abkürzungen und Akronyme in der SMS Kommunikation. *Mutterspache. Vierteljahresschrift für Deutsche Sprache*. 112. 2. 97-114. <http://www.nicola-doering.de/publications/sms-kurzformen-doering-2002.pdf>
- Érsok, N. 2002. Nyelvhasználat a világhálón. In: Keszler B., Kiss R. (szerk.), 2002. *Harmincéves a Mai Magyar Nyelvi Tanszék*. Budapest: ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszék. 125-127.
- Érsok, N. 2004. Sömös, sumus, írj vissza. *Magyar Nyelvőr* 128. évf. 3. szám. 294-313.
- Hård af Segerstad, Y. 2002. Use and adaptation of written language to the conditions of computer-mediated communication. http://www.ling.gu.se/~ylvah/dokument/concluding_chapter.pdf. 2006.08.09.
- Randall, N. 2002. Lingo online: a report on the language of the keyboard generation. <http://arts.uwaterloo.ca/~nrandall/LingoOnline-finalreport.pdf> letöltés ideje: 2006.08.19.